

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Lausunnolla olevan kotoutumislain tavoitteet ovat kannatettavia. Lain tarkoitus on nopeuttaa ja tehostaa maahanmuuttajien kotoutumisesta ja työllistymistä parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, nopeuttamalla palveluihin pääsyä, tavoittamalla maahanmuuttaja palveluihin maahanmuuton alkuvaiheessa ja kehittämällä kotoutumisen alkuvaiheen palveluja kokonaisvaltaisesti.

Uusimaa on Suomen kansainvälisin ja monikulttuurisin maakunta. Kaikista Suomen vieraskielisistä 58 prosenttia asuu Uudellamaalla ja maahanmuuttajat hakeutuvat tulevaisuudessakin suurimpiin kaupunkikeskuksiin ja Etelä-Suomeen. Kulttuurien ja kielten moninaisuus on Uudenmaan vahvuus.

Koska maahanmuutto ja monikulttuurisuus on Uudenmaan erityispiirre, on uusi kotoutumislaki ja sen tavoitteiden onnistuminen aivan keskeistä Uudenmaan elinvoimaisuuden ja hyvinvoinnin kannalta.

Kuntien rooli

Lakiehdotuksen mukaan vastuu kotoutumisesta, ja samalla suuri määrä uusia tehtäviä siirtyy kunnille vuoden 2024 alusta alkaen. Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat samanaikaisesti siirtymässä hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Työvoima- ja elinkeinopalvelujen uudistus siirtää työvoima- ja elinkeinopalvelut kuntien tehtäväksi vuoden 2024 alusta. Näissä muutoksissa kotoutumiseen liittyvien vastuiden ja tehtävien hahmottaminen on yleisesti nähty hyvin epäselväksi. Erityisesti kuntien ja hyvinvointialueiden välisiä vastuusuhteita sekä resurssien jakoa on selkeytettävä. Onnistuneen kotoutumisen näkökulmasta on ensiarvoista, että kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö on saumatonta, esimerkkinä ilman huoltajaa Suomeen saapuvien alaikäisten kohdalla.

Lainsäädäntöuudistuksen tarkoitus on parantaa kotoutumispalveluja. Lakiesitys ei kuitenkaan esitä, että lisääntyvästä palvelutuotannosta aiheutuvat kustannukset korvataan kunnille täysimääräisesti. Tämä tulee aiheuttamaan kunnille suuria taloudellisia ongelmia ja pahimmillaan lisäämään maahanmuuttovastaisuutta. Kunnat ovat kooltaan ja taloudellisilta resursseiltaan hyvin erilaisissa tilanteissa vastaanottamaan maahanmuuttajien palveluiden järjestämisen. Tämä voi aiheuttaa maahanmuuttajien eriarvoistumista sen mukaan, mihin kuntaan hän asettuu. Todennäköisesti maahanmuutto keskittyy suuriin Etelä-Suomen kuntiin, joissa on valmiiksi maahanmuuttajatyöhön liittyvää kokomusta ja osaamista sekä useita vieraskielisten elinvoimaisia yhteisöjä vastaanottamassa uusia tulijoita.

Jotta laissa kuvattu tehtävien ja vastuiden siirto sekä sitä kautta syntyvä palveluiden paraneminen toteutuvat, on kunnille turvattava resurssit täysimääräisesti.

Työllistyminen

Maahanmuuttajien ja vieraskielisten työllistymisen esteinä on tunnistettu kotimaisten kielten puutteellinen osaaminen, koulutuksen ja työkokemuksen soveltumattomuus suomalaisille työmarkkinoille sekä työllistymistä tukevien verkostojen puute. Kielitaidon ja koulutuksen merkitys on ilmeisiä työllistymiseen vaikuttavia tekijöitä. Työllistymisen esteenä on nähtävä myös asenneilmapiiiri. Monikulttuurinen työyhteisö on opittava näkemään aidosti rikkautena.

Osaavan työvoiman, niin korkeasti koulutettujen kuin ammatillisen koulutuksen saaneiden, heikko saatavuus on ollut yksi merkittävimmistä kasvun esteistä yrityksille jo pitkään. Osaamisen vahvistamiseksi on lisättävä maahanmuuttoa. Maahanmuuttajien työllistymisen yksi väylä on maahanmuuttajien oma yritystoiminta, jota täytyy tukea.

Suomen tulon syynä opiskelu on yksi tärkeimmistä. Kansainvälisten opiskelijoiden Suomeen tuloa ja maahan jäämistä opiskelujen päätyttyä tulee helpottaa.

Hyvät väestösuhteet ja yhteiskunnan vastaanottavuus, yhdenvertaisuuden edistäminen

Maahanmuuttaja sopeutuu yhteiskuntaan samalla kun yhteiskunta muuttuu väestön monimuotoistuu. Vuorovaikutusta maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välillä edistetään lisäämällä kohtaamisia vähemmistöjen edustajien ja kantaväestön välillä. Ennakkoluulojen vähentäminen ja väestöryhmien väliseen vastakkainasetteluun on syytä kiinnittää erityistä huomiota ja löytää toimivia työkaluja vahvan lainsäädännön tueksi.

Yhteiskunnan vastaanottavuutta ja yhdenvertaisuutta voidaan turvata lainsäädännöllä, mutta myös vaikuttamalla asenteisiin. Työpaikoilla voidaan aktiivisesti tukea monimuotoisuuden hyväksymistä.

Lakiehdotus huomioi maahanmuuttajaperheiden, myös naisten ja lasten, kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin hyvin.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

-

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

Eryteisesti pienemmät kunnat ovat esittäneet huolen osaamisen riittävydestä, kun uudet tehtävät, kuten kotoutumiskoulutuksen kilpailutus siirtyy kuntien tehtäväksi. Ratkaisu resurssikysymykseen on ilmeisesti työvoima- ja elinkeinopalvelu-uudistuksessa, mutta se ei suoraan käy ilmi nyt lausunnolla olevasta lakiesityksestä.

Työvoima- ja elinkeinopalvelu-uudistus herättää tässä yhteydessä paljon kysymyksiä, sillä nykyinen TE-palvelujen toiminta on erilaista kuin mihin kotoutumislain ja TE-uudistuksen toivotaan muuttavan kotoutumispalveluita.

Kotokoulutuksen tuottajien ja kouluttajien sekä päättötestauksen osalta olisi hyvä laatia valtakunnalliset kriteerit, jotta koulutuksen taso voidaan tuottaa ja arvioida asuinpaikasta riippumatta yhdenmukaisesti.

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten huomioiminen lainsäädännössä on tarpeellista. Edelleen on tarkennettava, mitä ikärajoja käytetään lastensuojelun jälkihuollon osalta. On myös tarkennettava, miten täysin saumaton yhteistyö eri viranomaistahojen kesken varmistetaan aivan lapsen tai nuoren Suomeen saapumisen alusta alkaen.

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

-

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

-

Valtion korvaukset (8 luku)

Lakiesityksen mukaan kunnille ja hyvinvointialueille maksetaan laskennalliset korvaukset maahanmuuttajan kotoutumisesta aiheutuvien palveluiden järjestämisestä. On oleellista, että laskennallinen kustannus on riittävä korvaamaan kunnille aiheutuvan kulun täysimääräisesti. Lakiesityksessä esitetään myös, että kotoutumisen kustannuksia korvataan kolmen vuoden ajan, pakolaiskiintiöstä tulevan henkilön kohdalla neljän vuoden ajan. Aikarajaa on syytä arvioida joustavasti ja tapauskohtaisesti. Joissakin tilanteissa kotoutumiskoulutus ja muut toimenpiteet voivat kestää tai viivästyä pidemmäksi kuin kolme tai neljä vuotta.

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

-

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

-

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

-

Salmi Petra
Uudenmaan liitto - maakuntajohtajan varahenkilö Juha Eskelinen,
suunnittelupäällikkö Ulla-Mari Karhu